

קובץ

האור לחיים

שנה שלישית

מאמרים ושיחות

מרן ראש הישיבה

הגאון הרב ראובן אלבז שליט"א

פרשת בראשית תשפ"א

זמני השבת

ר"ת	צאת השבת	הדלקת נרות	
19:19	18:40	17:50	י-ם
19:16	18:37	17:47	ת"א
19:16	18:38	17:48	חיפה
19:18	18:40	17:50	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 17:30

הזמנים עפ"י לוח המאור בהוצאת מוסדות "אור החיים"

להארות או הערות, ניתן לפנות
orhachaim4@gmail.com

דיסקים של שיעורי הרב ניתן להשיג
במשרדי אור החיים - 02-5000455

בס"ד ניתן לשמוע את השיעורים בשידור חי
בימים שלישי וחמישי בין השעות 21:00-22:00
קול הדף - 02-6400000
orhachaim.co.il

המעוניינים לסייע בהדפסת החוברת לשם זיכוי הרבים,
או להקדיש את העלון לרפואה, להצלחה, או לעילוי נשמה וכדו',

יוכלו לפנות באמצעות מייל:

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: **02-5000455** **058-321-3565**

052-7129793

יוצא לאור ע"י "מכון אור החיים"
רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים

תוכן עניינים

פרשת בראשית תשפ"א

חלק מהמאמרים נלקטו מתוך הספר "משכני אחריו" - חומש בראשית

פרשה למעשה:

- 1 כי לא יראני האדם וחי
- 6 הכוחות האדירים שהקב"ה טבע באדם

מרן פאר הדור:

שבע שנים לפטירתו של

- 9 מרן הראשון לציון רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל
- 27 מידת החסד של מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

כי לא יראני האדם וחי

בשום אופן, כי אינו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְּהוֹ וְבִהוּ וְחֹשֶׁךְ. עַל פְּנֵי תְּהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם (בראשית א, א-ב).

שנינו במשנה (חגיגה פ"ב מ"א): "כל המסתכל בארבעה דברים, ראוי לו כאילו לא בא לעולם: מה למעלה, מה למטה, מה לפניו ומה לאחור".

"מה לפניו" היינו מה שהיה לפני בריאת העולם.

הגמרא (שם יא ע"ב) מוסיפה ומפרטת במה שואלים ובמה

אין שואלים:

"תנו רבנן: 'פִּי שֶׁאֵל נָא לְיָמִים רֵאשִׁנִּים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנֶיךָ, לְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם עַל הָאָרֶץ וְלִמְקָצָה הַשָּׁמַיִם וְעַד קָצָה הַשָּׁמַיִם' (דברים ד, לב)

חז"ל (בראשית רבה ג, ז) אמרו, שלפני בריאת העולם היה הקב"ה "בורא עולמות ומחריבן, עד שברא את אלו".

לפני שהקב"ה ברא את הבריאה כפי שהיא נראית היום, הוא ברא עולמות רבים והחריבם, כיון שלא היו יכולים להתקיים בתבנית בה נבראו.

וזהו שנאמר: "בראשית ברא", כלומר: לפני בריאה זו לא היה קיים דבר, אלא רק "תהו ובהו ורוח אלוקים מרחפת על פני המים". ומכאן נלמד כי עצמותו של הבורא יתברך איננה ניתנת להשגה

"האדם אינו יכול לתהות ולשאול מה זה ה', מי זה ה' ומה היה קודם הבריאה, כיון שעניינים אלו מצויים מחוץ להשגת שכלנו"

אלוקים את השמים ואת הארץ" (בראשית א, א), אולם כבר בפסוק ב' מתחיל תיאור בריאת הארץ - "והארץ הייתה תוהו ובוהו" (שם, ב), והיכן הוא תיאור סדרי השמים?

שאלה זו שאל ה"חפץ חיים" זצ"ל, כאשר נשאל אודות לימוד חכמת הקבלה, העוסקת בסתרי הנהגות הבורא יתברך בשמי מרומים.

כתשובה, הציב ה"חפץ חיים" את השאלה אודות תיאור בריאת השמים הנפקד מן הפסוקים, והשיב כי באה התורה ללמדנו שאין עסקנו במהלכי השמים! - ועל זה אמר דוד המלך (תהלים קטו, טז) "הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לְה' וְהָאָרֶץ נָתַן לְבְנֵי אָדָם"

חשוב לציין כי אין הכוונה לבריאת השמש, הירח והכוכבים, הנחשבים לחלק מן הארץ ובריאתם אכן מוזכרת בפסוקים, אלא במהלכים הנסתרים שבעולמות העליונים.

- יחיד שואל ואין שניים שואלין.

"יכול ישאל אדם קודם שנברא העולם? תלמוד לומר: 'לְמַן הַיּוֹם אֲנִי בָרָא אֱלֹקִים אֲדָם עַל הָאָרֶץ'.

"יכול לא ישאל אדם מששת ימי בראשית? תלמוד לומר: 'לְיָמִים רְאשֻׁנִים אֲנִי הָיוּ לְפָנָי'.

"יכול ישאל אדם מה למעלה ומה למטה מה לפניו ומה לאחור? תלמוד לומר: 'וּלְמַקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם' - מלמקצה השמים ועד קצה השמים אתה שואל, ואין אתה שואל מה למעלה מה למטה מה לפניו מה לאחור".

על הנעשה מששת ימי בראשית ואילך - מותר וראוי לשאול וללמוד, אך על מה שהיה לפניו, לפני היום אשר ברא אלוקים אדם על הארץ, אין שואלים. דיינו באמונה כי הקב"ה ברא את השמים ומלואם!

פרשת בראשית פותחת בבריאת השמים והארץ: "בראשית ברא

וכיון שאינו מתקרב לגשמיות, לא שייך לתפוס את מהותו כלל.

ברם, מה שאנו יכולים להשיג בתורת בני אדם, אלו מידותיו של ה' יתברך, אשר בהן יש לנו השגה ואותן עלינו לקנות. כפי שאמרו חז"ל במדרש (פסיקתא זוטרתא דברים כא ע"א): "מה הוא רחום וחנון, אף אתה היה כן. מה הוא גומל חסדים, אף אתה כן. ארך אפים וקדוש, אף אתה כן". וכאשר אנו דבקים במידותיו של הקב"ה, מתקיים בנו הכתוב: "וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלֶכֶם הַיּוֹם" (דברים ד, ד).

מאחר ואין לנו השגה במציאותו של הקב"ה, ובמציאות שהיתה לפני בריאת העולם, האדם אינו יכול לתהות ולשאול מה זה ה', מי זה ה' ומה היה קודם הבריאה, כיון שעניינים אלו מצויים מחוץ להשגת שכלנו.

הגמרא (חגיגה יג ע"א) אומרת: "במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור, במה שהורשית התבונן, אין לך עסק בנסתרות". ועוד אמרו חז"ל

החומרי, אין הוא יכול להשיג את עצמות ה' יתברך, כיון שמהותו של הבורא אינה גוף ואינה גשם, אלא מהות רוחנית 'גבוה מעל גבוה'. ועל זאת אמר הקב"ה למשה רבנו: "לֹא תִוָּכַל לִרְאֹת אֶת פָּנָי כִּי לֹא יֵרְאֵנִי הָאָדָם וְחָי" (שמות לג, כ).

אומנם דיברה התורה בלשון בני אדם, כפי שנאמר: "וְיִשְׁכַּחְתִּי כַּפִּי עָלֶיךָ עַד עֶבְרִי" (שם כב), "עֵינַי ה' אֲלוֹקֶיךָ בָּה" (דברים יא, יב) וכן על זו הדרך, אבל יש לדעת כי אין זה אלא משל בלבד, והקב"ה הוא מציאות רוחנית שאין לה איברים גשמיים כגון עיניים, ידיים, רגליים או כנפיים.

כמו כן עלינו לדעת, כי על אף שנאמר על המלאכים: "שָׂרְפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ, יֵשׁ כְּנָפִים וְיֵשׁ כְּנָפִים לְאַחַד, בְּשָׂתַיִם יְכֻסָּה פָּנָיו וּבְשָׂתַיִם יְכֻסָּה רִגְלָיו וּבְשָׂתַיִם יַעֲוֹפֶה" (ישעיהו ו, ב), אין הכוונה למיני איברים גשמיים כפי שאנו מכירים, אלא לכנפיים, רגליים וידיים רוחניות. כי מלאך זהו עצם רוחני, שאינו מתקרב בכלל לגשמיות.

אמר לו הרופא: "אני כבר עשרים שנה יושב ולומד ומתנסה ברפואה, ואתה רוצה שאסביר לך הכל עכשיו על רגל אחת?! לְמַד עשרים שנה את כל תורת הרפואה, ולאחר זאת אבוא וארפא אותך. אך אם חפץ אתה בחיים, קודם כל עליך ליטול את התרופה ולהבריא!"

לך ותסביר לאדם עיוור שלא ראה מימיו, כיצד נראה צבע מסויים ואיזה סוג של גוון יש לו. הוא לעולם לא יבין זאת, כי הוא לא חי במציאות הזאת.

בדומה לכך גם אנו, בני האדם, לא נבראנו במציאות בה אנו יכולים להשיג את עצמותו של ה' יתברך. אנו יודעים רק מעט ממעשיו, ועל פיהם יכולים אנו לקבל כביכול קצה מושג על ה' יתברך, אבל אין לנו שום השגה בעצמותו.

חז"ל (מנחות כט ע"ב) דרשו: "אלה תולדות השמים והארץ בהיבראם, אל תקרי בהיבראם אלא בה"י בראם, הוי אומר, העולם הזה בה"א והעולם הבא ביו"ד". ה' יתברך לקח אות אחת

(פסיקתא זוטרתא בראשית הקדמה): "ואל יהרהר האדם לעומק יותר מדאי, שאם יהרהר יותר מדאי, ראוי לו שלא נברא".

אדם המסתכל לפנים ולאחור וחוקר מה היה מלפני הבריאה ומה יהיה לאחריה, מוטב היה לו שלא נברא כלל. ונמחיש זאת על פי משל.

מעשה באדם שטען כי הוא פועל על פי שכלו ומוכן לקבל רק דברים הנתפסים בדעתו. אולם אם יבוא אי מי ויאמר לו דבר שאין ביכולתו להשיגו, אין הוא מוכן לקבל את דבריו כלל ועיקר. ביום מן הימים חלה אותו אדם ובא לרופא אשר בדקו ואמר: "יש לך מחלה כזו וכזו, ועליך ליטול תרופה כזו וכזו".

אולם אותו אדם, נאמן לדרכו להבין את הכל, החל להקשות על הרופא: "למה התרופה הזאת? מאיפה היא? מי אמר שהיא יכולה להבריא?! לא אקח את התרופה עד שאדע כי זהו החולי ממנו אני סובל וזוהי התרופה הראויה לרפואתי!"

בריאת העולם לא נעשתה בעזרת תוכניות בניה, אדריכלים ובנאים. די היה במחשבה אחת וברצון ה', כדי שהכל יברא מאליו. אבל הקב"ה בסוד דעתו רצה לברוא את העולם באות ה'.

הרי לנו כי אין לנו כל תפיסה בעניין מעמדו ועצמותו של בורא העולם.

משמו, שם הוויה, ועמה הוא ברא את העולם כולו. כל הגלקסיות, כדור הארץ, יסודות העפר והמים, הפוספטים, המימן והחמצן, כל מה שיש בעולם, ברא בורא העולם באמצעות אות אחת בלבד!

נאמר בפסוק (תהלים לג, ו): "בְּדָבַר ה' שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָּל צְבָאָם".

הכוחות האדירים שהקב"ה טבע באדם

שפתי רבו דובבות וקירב את אוזניו לפה הקדוש בתקוה לקלוט דבר מה מחידושי האר"י. בעוד התלמיד מנסה להבין את הנאמר, הקיץ לפתע האר"י הקדוש משנתו וראה לנגד עיניו את אוזן תלמידו.

"סליחה ומחילה!" התנצל התלמיד, "ראיתי את שפתי רבנו ממלמלות מתוך שינה, והטייתי את אוזני לשמוע את דברי תורתו המאירים והקדושים!".

לשמע הדברים, העלה האר"י בת שחוק על שפתיו ואמר: "אם אבקש לבאר לך את סתרי התורה אשר קיבלה עתה נשמתי בעת שישנתי בסוד 'וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֲתוֹן'" (במדבר כב, כח), לא יהיה די אפילו בשבעים שנה!".

האר"י הקדוש עזב את כל הבלי העולם הזה, התקדש והיטהר ודבק בקב"ה. ומחמת כן נפתחו לו שערי

וַיִּבְרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצַלְמֵי אֱלֹקִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם (בראשית א, כו).

התורה מעידה כי הקב"ה ברא את האדם בצלמו. ומכאן ראייה כי נטועות בנו תכונות עילאיות משל הקב"ה, ומחמתן יש בנו יכולת להגיע לדרגות נישאות שאין לתארן ולשערן.

נאמר בפסוק: "וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשִׁמַּת חַיִּים" (בראשית ב, ז), ואמר רבותינו (זוהר בראשית כו ע"א): "מאן דנפח מדיליה נפח", כלומר, בעת שהקב"ה יצר את האדם, הוא נפח בו חלק מעצמותו.

באדם מוטבעים כוחות שמימיים, ואם וכאשר הוא זוכה להתחבר אליהם בחיבור גמור, הוא מסוגל להגיע לדרגות גבוהות ועצומות עד אין קץ.

על המקובל האלוקי, עיר וקדיש מן שמיא נחית, רבנו האר"י הקדוש מסופר, שישן בשבת כששפתיו ממלמלות. אחד התלמידים ראה את

שנטע חכמה עצומה בבריותיו!

ידוע כי היונה אינה נוטשת את שובכה. פעם ערכו מחקר מעניין. לקחו יונים מגרמניה, סימנו את רגליהן בצמיד זיהוי מיוחד והעבירו אותן לשווייץ, מרחק שבע מאות קילומטרים מהשובך. והנה לאחר כמה ימים, שבו היונים לשובכן שבגרמניה. בתחילה סברו החוקרים כי אולי היונים מכירות את הדרך, אולי יש להן בשווייץ ידידות שהנחו אותן במעופן. לקחו החוקרים את אותן היונים לאנגליה, מרחק אלף קילומטר מהשובך, ולמרבה הפלא כעבור ימים אחדים הן שבו בחזרה למקומן המקורי. כל זאת בלי מפות, בלי מכשירי ניווט, ובלי ידע גיאוגרפי.

הצרעה מטילה את ביציה בתוך החול, ומאחר והיא חוששת שהביצים יטרפו על ידי שרצים למיניהם, היא מצפה אותן בקליפה המגינה עליהן. כאשר הצרעות בוקעות מהביצים, אמא צרעה צריכה להאכיל אותן בזבובים, אבל היא יודעת כי זבובים מתים עלולים להירקב, וצאצאיה המפונקים

בינה ואורה עד שהיה ביכולתו להשיג בחלום של רגע אחד, תורה הנלמדת בשבעים שנה!

הבורא יתברך הטביע חכמה אלוקית אפילו בבעלי החיים - בחיות, בבהמות, בעופות, בשרצים וברמשים. לעיתים נקבת הזבוב מטילה את ביציה בתוך שעועית רכה. לאחר מכן היא מותירה את צאצאיה להתפתח בכוחות עצמם. אבל היא יודעת שעם הזמן השעועית תלך ותתקשה, והזבובים הקטנים שיבקעו מהביצים, ילכדו בתוך השעועית וימותו. לכן היא פוערת מחילה בבשר השעועית עד למקום הביצים, כדי שהזבובים יוכלו לצאת בבוא העת לאוויר העולם.

מנין לזבובה ידע כה נרחב? כיצד היא יודעת שהשעועית עתידה להתקשות? האם היא בעלת "רוח הקודש"?! יהיו שיאמרו כי אלו אינסטינקטים טבעיים הנטועים בבעלי החיים, אולם מי שטבע את האינסטינקטים הללו, הוא ה' יתברך

שבורא העולם השריש בנו. לאחר שנות חיים ארוכים, כשאדם יתייצב בפני בית דין של מעלה, הוא עלול להתבייש, כאשר בורא העולם יאמר לו: 'נטעתי בך כוחות כבירים, יכולת להגיע לעוצמות רוחניות אדירות, מה עשית עם הכוחות הללו? למה לא השתמשת בהם?!'

לא ירצו לאכול מאכל מעופש. לכן היא משתקת את כנפי הזבוב, כדי שלא יוכל להימלט. וכאשר הצרעות הקטנות בוקעות מהביצים, הן אוכלות את הזבובים החיים שהוכנו מבעוד מועד.

ואם בבעלי החיים מוטבעת כזו חכמה, בבן אדם על אחת כמה וכמה! איננו מודעים לעוצמת הכוחות והיכולות

לקט קטן של סיפורים והנהגות יחודיות, לקראת יומא דהילולא של מורנו ורבינו עטרת ראשנו, הדר תפארת עם ישראל, מרן הראשון לציון, רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל אשר יחול השנה ביום רביעי הבעל"ט, ג' במרחשון תשפ"א

שבע שנים לפטירתו של מרן הראשון לציון רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

הרופאים פצחו בסדרת שאלות: "כמה ילדים יש לכבוד הרב?" "כמה בנים וכמה בנות?" "כמה נכדים?" ... מרן השיב תשובות מדויקות ולאחר מכן הוכיח את הרופאים: "אלו השאלות?! תשאלו אותי על דברים יותר עמוקים! הרי יש לכם פה בית כנסת, תביאו כמה ספרים, תביאו ש"ס, תביאו רמב"ם, תביאו פוסקים, תאמרו לי את מספר העמוד וכך נראה אם הזיכרון שלי לא נפגם חלילה!". על אתר הובאו למקום שניים שלוש

בשנה האחרונה לחיי מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל, הוא מעד, נחבל בגבו והובהל לבית החולים, כדי לוודא שלא נגרם כל נזק לגופו מחמת הנפילה.

הרופאים וידאו תחילה שמרן לא ניזק מבחינה פיזית וגופנית. וכדי לבדוק שהנזק לא התבטא גם בפעילות המוחית וגרם לשכחה וכדומה, הוצרכו לשאול אותו מספר שאלות. "כן בבקשה", השיב מרן, "שאלו מה שאתם רוצים!".

לא הסכים בשום אופן. כל חייו הוא קיים בעצמו "הַשְׁמֵר לָךְ פֶּן תִּשְׁפַּח" ונזהר ונשמר שלא לשכוח את תורת ה'.

הוא היה אומר כי כל איברי האדם, כמו העיניים, הראש או המח - ניתנו לאדם מעם ה' יתברך לצורך לימוד וידיעת התורה. ואם אדם אינו לומד או אינו זוכר, הוא עתיד להיתבע על כך לעתיד לבוא: מפני מה לא למדת או לא זכרת את תלמודך!?

אנחנו חיים בתפיסת עולם מגוחכת. משקיעים כמה שעות ביום בלימוד וכבר מתלוננים: 'אין לי זיכרון, אני לא קולט, הכל בורח לי מהראש!...'!

לפעמים תלמיד ניגש אלי ומתאונן: 'אינני רואה סימן ברכה בלימודי, אני לא קולט דברים, לא זוכר... כנראה שהראש לי לא בנוי ללימוד התורה...'

אולם עלינו לדעת כי רבותינו גדולי העולם לא זכו לתורתם רק בשל כח זיכרון אדיר בו ניחנו, אלא כתוצאה מעמל ושקידה אינסופית במשך שנים

מסכתות. הרופאים ציינו את מספר העמוד, ורבנו החל לדלות מתוך מעיין זיכרונו הנובע את דברי הגמרא, הרש"י והתוספות...

הרופאים סברו כי אולי הספרים המסוימים הללו נחרטו במקרה בזיכרונו של מרן, ושלחו להביא ספרים נוספים מבית הכנסת, אך רבנו הפתיע אותם בזיכרונו הבהיר, כשהוא מצטט בדיוק מופלא, כקורא מתוך הכתב מכל הספרים עליהם נבחן. הרופאים סיימו את הבדיקה בהתנצלות: "סליחה כבוד הרב, הלוואי והמוח שלנו יעבוד כמו המוח שלך!..."

בתקופה מסוימת נזקק מרן לתרופה מסוימת העלולה לפגוע בשני אחוזים מהזיכרון. רבנו לא הסכים ליטול את התרופה ואמר בתוקף: "מוטב לי להישאר חולה ולא לשכוח חלק קטן מהתורה!"

הרופאים ניסו לשכנעו ליטול את התרופה, בטענה כי הפגיעה בזיכרון היא מזערית ובטלה בשישים, אך רבנו

על גבי שנים.

רבי זלמל'ה, האם השיעור לא היה ברור כהלכה?"

"חס וחלילה!" מיהר רבי זלמל'ה להשיב.

"אז מדוע ראיתי עצב ודאגה על פניך?"

"אומר לרבנו את האמת", השיב רבי זלמן, "בדרך כלל נוהג אני לחזור על כל שיעור מאה ואחת פעמים, אולם על השיעור הקודם לא הספקתי לחזור כהרגלי ועל כן אינני מוצא מנוח לנפשי!"

ומה נענה אנחנו?

אם הגאון רבי זלמן מוולוז'ין שהכיל את כל התורה כולה במוחו הכביר, טרח לחזור מאה ואחת פעמים על כל שיעור ששמע מפי רבו, כיצד יכולים אנו להתלונן שאיננו זוכרים סוגיא שאותה למדנו פעם או פעמיים בלבד?!

רבותינו מאורי הדורות ידעו כל חייהם כי דרך ארוכה עוד ניצבת לפניהם, בכל יום הם ביקשו להוסיף ולהתעלות,

בין תלמידיו של אור העולם אדוננו הגאון מוילנא זצ"ל היו שני תלמידי חכמים דגולים שזכו לשם עולם. אחד מהם היה רשכבה"ג מרנא רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל, אשר הקים את ישיבת וולוז'ין, אם הישיבות, ממנה יצאו רוב ראשי ישיבות ליטא, ואף בעולם החסידי נהנו מזיו הדרה ותפארתה, והתלמיד השני היה אחיו, גדול השקדנים, פה קדוש רבי זלמן מוולוז'ין זצ"ל, שכונה בשם רבי זלמל'ה.

הצדיק רבי זלמל'ה למד בשקידה עצומה ובריכוז גדול, עד שכבר בהיותו בגיל עשרים וארבע, העידו עליו כי כל התורה כולה - משניות, ש"ס, זוהר הקדוש, ראשונים ואחרונים - שגורים על לשונו. על כל דבר ששאלוהו - ידע להשיב בעל פה ברגע כמימרא.

באחד הימים ישב רבי זלמן בשיעורו של רבו הגר"א, כשענה מעיבה על פניו.

לאחר השיעור פנה הגר"א לתלמידו והתעניין מדוע נפלו פניו. "מה ארע

יאמר לך מדרש כזה וגימטריה כזו, זה יודע דף כזה וכזה, אבל כשתבקש מהם להשוות את ההלכה פה להלכה שם, הם יאמרו: עד כאן. יותר מזה אני לא יכול... חושן משפט אני לא יודע... למרן היה הכל - גם במדרש, גם בקבלה, גם בהלכה. הוא היה גדול ועצום מאין כמותו!

כשהיה לומד גמרא, היה יודע את הגמרא עצמה, את הזוהר על הגמרא הזאת ואף את "שער הכוונות" על הגמרא הזאת. הכל! זה היה מורנו ורבנו!

הרב שרעבי זצ"ל, זקן המקובלים, לימד בישיבת המקובלים 'נהר שלום'. כשהיו מתקשים בשאלה מסוימת, נהגו לכתוב את שאלותיהם ולהגישן למורם ורבם. על אף גדולתו הרבה היה שולח הרב שרעבי חלק מהשאלות בקבלה למרן, והוא היה 'שולף מן השרוול' תשובות... כל ספרי הקבלה היו אצלו כמונח בקופסא.

כך בקבלה, וכך בפשט, במדרש ובכל

ומחמת כן הם זכו לקנות את כל מכמני התורה!

לא מדדתי את גדולתו של מרן זצוק"ל. "מִי מֵדֵד בְּשֵׁעָלוֹ מַיִם" (ישעיה מ, יב)... אולם ברור כי זו לא היתה נשמה בסדר הגודל של הנשמות שאנחנו רגילים להכיר...

כתבתי עליו שהיה "גאון הדורות". בא אלי מישהו וטען: למה כבודו כותב כך? וכי בדורות הקודמים לא היו גאונים?

הסברתי לו, כי בטוח אני שבכל דור שבו היו שמים את מרן, היה גאון. ראוי הוא, אפוא, שנקרא לו "גאון הדורות"!

המעניין הוא, שהיה מדבר עם אנשים כדבר איש אל רעהו, על עניינים רגילים בעולם הזה - על פלאפון, על מכונית, ועם כל זאת היה גבוה ביותר. הגאונות שלו היתה בלתי נתפסת! יש בעולם גאונים בעלי זיכרון וכישרון, אבל אין להם את ההיקף שהיה לו. זה

דבר.

בגמרא!

הוא לא היה רק זכרן מופלא, אלא כל התורה כולה הייתה מקופלת אצלו. הכל היה אצלו מקוטלג.

לפעמים היה נכנס לחנות ספרים ומתעניין באיזשהו ספר שחסר לו. הוא היה מקבל את הספר, בו במקום קורא אותו מהחל עד כלה, ולבסוף אומר למוכר: "מחילה, אני לא צריך את הספר, גמרתי אותו... מחל לי, ובעזרת ה' אקנה ממך ספרים אחרים..." הספר כולו כבר בתוך הראש, ואין טעם לקנות.

כבר בצעירותו ניכרה גאונותו העצומה - כשהיה ילד קיבל במתנה את הספר "ראשית חכמה" מרבי משה בלוי, כדי ללמוד ולהגות בו. בהקדשה שכתב לו הרב, רשם שזכה בספר משום שהשמיע לפני הרבנים את כל משניות שבת, עירובין ופסחים, וגם את פרק 'אלו מציאות' ו'פרק הזהב' ונבחן עליהם בעל פה!...

ילד, וכבר נבחן על פרקים שלמים

בהיותו בן שש-עשרה שנה פנו לגאון האדיר רבי שמשון מטפליק, גאון מגדולי ירושלים, בקי בכל הש"ס ורבה של שכונת 'בית ישראל', ואמרו לו שיש בחור ספרדי שיודע את הש"ס בעל פה. הוא צחק: "איך יתכן דבר כזה? תביאו אותו אלי ונראה מה הוא יודע". בא אליו ונבחן על כל הש"ס, ולא היה מקום שנשאל עליו ולא ענה, עד שהרב מטפליק אמר עליו "ברוך שחלק מחכמתו ליראיו".

הגאון רבי ציון לוי זצ"ל, רבה של פנמה, למד בבחרותו עם מרן אצל רב רבנן "המורה" מרן הגאון רבי עזרא עטיה זצ"ל. הוא סיפר, כי מנהגו של מרן היה להיכנס לשיעור ביחד עם רבי עזרא עטיה, כדי לא לבטל אף שנייה של לימוד. פעם אחת איחר להיכנס, ורבי עזרא עטיה שהבחין בהעדרו שאל את התלמידים: "האם אתם מחבבים ומעריכים אותו?"

"ודאי" - השיבו.

"האם אתם קמים לפניו כשנכנס?"

"לא".

"ואני אומר לכם, שחייבים אתם לקום לפניו!" - פסק להם.

מיד לאחר מכן נכנס הרב עובדיה, שהיה בחור צעיר לימים, לחדר. כל הנוכחים שם הזדרזו לקום ממקומם לכבודו, והוא הזדעזע ונבוך: מה עשיתי?!...!

לפני כארבעים שנה נתן מרן כתב יד של אחד מספריו לבית הדפוס. כתב ידו היה כתב יהלומים, מסודר וברור, בהיר כשמש בצהריים. לא היה צורך להקליד אותו לפני כן. כשנתן, הזהיר מאד שיראו לשמור על הדפים, משום שאין לו מהם עותק.

בעל הדפוס החל לעסוק בזה, והנה הבחין שחסר לו דף אחד. הוא חיפש אותו בקדחתנות, אך לשווא. מה עושים? בלית ברירה התקשר לבית מרן, אולי שכח אותו שם? כל בני המשפחה, שהבינו את משמעות האבדה, התגייסו לחיפושים, ורק מרן עצמו המשיך ללמוד בלי שהרגיש

בהם. רק לאחר כשעה הבחין כי פותחים מגירות ומחפשים משהו, והתעניין בסיבת הדבר. הם חששו לצער אותו, אך לא היתה ברירה: המדפיס אומר שחסר דף אחד, ואנחנו מחפשים אחריו.

"איזה דף חסר?" - שאל מרן - "אשלים אותו".

הוא התרכז והחל לכתוב את הדף מחדש. פוסקים ראשונים ואחרונים, תשובות וסתירות... כשסיים שלח את הדף ואמר: "תאמרו לו שישמור על הדף הזה, אין לי עוד עותק ממנו"... באותם ימים לא היו צילומים זמינים.

הדף הגיע בשלום אל בית הדפוס והחלה העבודה עליו. והנה, תוך כדי כך, פתאום ראה בעל הדפוס דף מבצבץ תחת ספר כלשהו, וגילה את הדף שנעלם... כאב לו שהטריח את הרב כל כך הרבה. אבל כשנטל את הדף הישן והדף החדש, נדהם - לנגד עיניו התגלה העתק מדויק! אותן מילים, באותן שורות. צילום של הדף הישן הועלה מחדש על הכתב!

יודע שהלכה זו היא משום סברא מסוימת שהביא ה"נימוקי יוסף", והמהרש"ל דחה אותה בשתי ידיים. אדם שהוא 'בעל תורה' יכול להכריע בזה!

תורתו היתה בהירה ואמיתית, ומכוונת את האדם לדרך הנכונה!

לאור מעיין ידיעותיו העצום, ניתן לכאורה לטעון כי היה בעל זיכרון בלתי נדלה ובשל כך הגיע להיכן שהגיע. אולם האמת היא שאלו דברי הבל. מרן רכש את ידיעותיו הכבירות בזכות דבר אחד ויחיד - עמל התורה! הוא לא קיבל את המתנה הזאת סתם. הוא לא קם בבוקר, שמו לו 'צ'יפ' [כרטיס זיכרון] בראש והתחיל לדעת. חלילה! הוא עמל על כל ספר, על כל הגהה, על כל מדרש ועל כל ספר קבלה.

בלי עמל הוא לא השיג כלום, ובעמלו השיג כה הרבה, כי לא ביטל שנייה אחת!

מרן ידע את תוכן הספרים בעל פה, ובכל זאת הקפיד להעתיק את הלשון מתוך הספר. על היקף ידיעותיו בעל פה העיד בנו, הגאון הגדול ידיד נפשי מנוער, ראש בית המדרש 'יחווה דעת' ומחבר סדרת הספרים 'הלכה ברורה', חבר מועצת חכמים התורה, הגאון רבי דוד יוסף שליט"א: באחד הימים אמר לו אביו, שחמישים שנה לא ראה ספר פלוני, אך הוא זוכר שיש שם תשובה מסוימת, ומיד החל לצטט אותה בעל פה. הבן פתח את הספר ולתדהמתו גילה שם את התשובה, בדיוק באותה לשון שציטט מרן. חמישים שנה לא פתח מרן את הספר, אבל זכר היטב כל מילה!...

ישנם דרגות בלימוד התורה. יש בעלי סברא, יש תלמידי חכמים גאונים ויראי שמים, אבל יש דרגה של 'בעל התורה', וזה היה מרן. לא הייתי מתפלא לשמוע אותו אומר כשבא לפסוק הלכה: "ההלכה היא כך וכך, אבל אתה יודע מה - לא..." אך לא? הרי הרגע הכרעת שכך ההלכה! ובכל זאת לא, כי הוא בעלה של תורה, והוא

ראינו זאת במו עינינו - יכולתי לעמוד לידו מספר דקות, והוא לא הרגיש כלום! היה לוקח ספרים, עובר לידי - ושום דבר. ואלמלא הרבנית שצעקה לו: "חכם עובדיה! הרב אלבו כאן!..." לא היה פונה אלי בכלל. אנשים ידעו, שאפשר לדבר אליו והוא לא שומע, וכדי שישמע צריך לתפוס לו את היד ולנענע אותה. רק כך הוא יבחין בהם ויענה להם. מחשבותיו היו נתונות כל הזמן בלימוד, והיה מרוכז כל הזמן בעולמות עליונים.

בוקר אחד ביש וחצי בבוקר הגיע אברך לסדר את הספרים שהוציא מרן במשך הלילה, כמו תמיד. הוא מצא את מרן יושב רכון וכותב. כשהבחין בו מרן הרים את עיניו ושאל בפליאה: "למה הקדמת לבוא היום לפני עלות השחר?"

"לפני עלות השחר?" - התפלא - "הרי השעה כעת היא שש וחצי ועלות השחר בארבע".

"כבר שש וחצי?" - התפלא מרן.

"אכן"

מי שהכיר אותו ראה וידע זאת. הדברים ניכרו מבין ריסי עיניו.

פעם אחת כשהייתי בביתו, ראיתי כמה ספרים בסמוך לשולחנו. הצעתי בפני הרבנית ע"ה שאסדר את הספרים בספריה, אך היא אמרה שמרן זצ"ל לא מכניס לספריה ספר, עד שהוא מסיים אותו, ואת הספרים הללו עדיין לא הספיק לסיימם ולכן לא הכניסם לספריה!

עד היותו בן עשרים ושבע לא היה לו שעון. לשם מה צריך שעון? הרי לומדים יומם ולילה... אם יש כסף לקנות שעון, עדיף כבר לקנות שו"ת הרשב"א... בגיל עשרים ושבע, כשמסר שיעור בבית הכנסת במצרים, האריך בעשרים דקות, משום שלא ידע מה השעה. כשהבחין בטעותו, על ידי השעון בבית הכנסת, ביקש מחילה, וכך נודע להם שאין לו שעון והם קנו לו שעון במתנה.

מי שרוצה לזכור את לימודו צריך לחזור על תלמודו, להיות שקוע בו כל הזמן ולהתרכז בו. אצל מרן זצוק"ל

שברו את היד למען הלימוד?!...

באזכרה של אמו ע"ה המתינו בני משפחתו שיבוא. חיכו וחיכו, עד שלבסוף אמר אביו, רבי יעקב, שמן הסתם הוא טרוד באיזו סוגיה, וכדאי להתחיל בלעדיו. הם התחילו ולמדו עד גמירא, סיימו גם את הסעודה, ועדיין לא הגיע מרן.

למחרת הלך אליו אחיו, רבי נעים, לבדוק מה אירע. אמר לו: "היה לי אונס גדול מאוד. שקעתי בעניין עגונה מסכנה שאף אחד לא מצא לה היתר להתחתן, דנתי בנושא עד לפנות בוקר והתרת אותה. אני מאמין כי אמי הצדקת בעולם העליון שמחה בפסק הזה שמחה גדולה, והוא לה עילוי נשמה גדול".

לא ייפלא, כי אדם גדול זה זכה מן השמים לשמירה מיוחדת והקיפו אותו ניסים גדולים -

זמן קצר לאחר לידתו הגיעה לבקר אחת מקרובות המשפחה. היא נגשה אל העריסה כדי לראות את הרך

האברך הבין שיש דברים בגו, ומיהר לשאול: "האם הרב לא הלך לישון הלילה?"

ענה לו מרן: "הלילה שכחתי לישון"... כמלאך אלוקים.

בתקופה מסויימת בחייו נהג מרן להתפלל ערבית בימות החורף מיד בצאת הכוכבים, לאכול משהו, לנוח שעה אחת, ואחר כך לקום בשעה שבע בערב וללמוד ברציפות עד שבע בבוקר! מנין לו כוחות לשבת וללמוד שתיים-עשרה שעות ברצף? אלא, הוא רתם את עצמו כשור לעול. הוא המית את עצמו באוהלה של תורה!

הוא התנתק מהעולם - אבל בעצם הוא התעלה, והעולם התעלה איתו!

פעם אירע לו שעמד על סולם ועיין בספר. בגודל עיונו שכח היכן הוא נמצא, וחשב שהוא על הקרקע. כיון שכך, כשסיים התחיל ללכת ונפל, וכתוצאה מכך סבל משבר...

אנשים קטנים, שלא יצאו עדיין מקליפת הביצה, אומרים כל מיני סברות... האם קרה להם פעם שהם

השיעור טרם הסתיים. והנה נשמע מבחוץ קול פיצוץ חזק. הנוכחים נחרדו: מה פשר הפיצוץ הזה? מטוסים? פצצות?

אחד מהם מיהר לבדוק בחוץ מה התרחש, וחזר מבוהל ומרוגש מגודל הנס: אחד מקירות בית המדרש החיצוניים לא נבנו היטב, והוא קרס תחתיו. אילו היה שיעורו של מרן נגמר כרגיל, היו אמורים להיות שם כל האנשים היוצאים מן הדרשה. אסון נורא ואיום נמנע שם בחסדי שמים!

חז"ל (ירושלמי מגילה ד, יב) אמרו: "אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר".

טכנאי מחשבים שעמל מספר שעות על תיקון מחשב והצליח במלאכתו, יקבל את שכרו טבין ותקילין. אך אם לאחר כל העמל והיגע, המחשב לא התעורר לחיים, לא יעזרו כל טענותיו, והוא לא יקבל פרוטה בעד עמלו. זאת כיון שבענייני העולם הזה השכר אינו

הנולד, וזעקת אימים פרצה מפיה - נחש ארסי התפתל בעריסה! מאימת הצרחות נבהל הנחש ונמלט משם, ומורנו ורבנו ניצל בניסי ניסים!

באחד הימים הוזמנתי לבית כנסת "אחדות ישראל" בשכונת רוממה. "בית הכנסת הזה הציל את חיי מרן לפני חמישים שנה", אמרתי להם, ומעשה שהיה כך היה:

רבי נעים, אחיו של רבנו, נהג להתפלל באותו בית כנסת. היה שם ציבור גדול של כמאתיים איש, אך הם לא היו חזקים כל כך בתורה ובמצוות, לכן ביקש מאחיו לבוא ולדרוש לפניהם לאחר קבלת שבת.

הסכים מרן, ודרש לפניהם בטוב טעם ודעת, כשהוא משלב סיפורי מופת ומאריך בהם. דרשתו גרמה לו שיתאחר לשוב הביתה, ומשום כך התאחר גם השיעור הקבוע בישיבת "פורת יוסף". בכל זאת לא קיצר את דרשתו ודרש כרגיל.

בשעת הסיום הרגילה של השיעור עדיין לא יצא איש החוצה, שכן

דיבור אסור והוא מתאפק שלא לאומרו - הוא זכאי לשכר משמים למרות שלא עשה בפועל דבר! זאת מפני ששכר רוחני אינו ניתן רק על תוצאה, אלא על עצם העמל והיגע!

כאשר מרן זצ"ל היה נער בישיבה קטנה, יצאו חבריו לטיול לקברות צדיקים, בעוד רבנו שכבר מנעוריו חס על זמנו, נותר לבדו בישיבה ועסק בלימוד התורה הקדושה.

באותו זמן החלו ללמוד בישיבה את מסכת בבא קמא. הבחורים הספיקו ללמוד מספר דפים מתחילת המסכת לפני שיצאו לטיול המדובר. כאשר חזרו התלמידים ליישיבה, פנה מרן לאחד מחבריו וביקש ממנו לבוחנו על המסכת הנלמדת.

"על אלו דפים ברצונך להיבחן?" שאל הבחור.

"תבחן אותי בבקשה על כל המסכת עם התוספות, המהרש"א ונושאי הכלים שעל הדף".

נקבע לפי העמל אלא לפי התוצאה. לעומת זאת בלימוד התורה, אנו עמלים ומקבלים שכר על עצם העמל ולא רק על התוצאה!

תלמיד העמל להבין את דברי התוספות ומחדש בהם מהלך נפלא. הוא ניגש בהתרגשות לרבו ומציע בפניו את החידוש שהעלה בחכתו, אך הרב דוחה את דבריו: "מה אתה מדבר? הלא התוספות עצמו בהמשך מפרש את ראשית דבריו באופן אחר לגמרי!"

אם היה מדובר בענייני העולם, היה על התלמיד לשבת ולבכות: 'שעות רבות ישבתי וכיתתי את עצמי, ולא יצא לי מאומה!', אבל בלימוד התורה אין הדבר כן, והוא יקבל שכר מושלם על כל השעות שעמל והתייגע. ויותר מכך - בעקבות עמלו הקב"ה יוסיף לו עוד דעת וחכמה.

העיקר בתורה הקדושה הוא העמל. עמל בהבנת התורה, בקיום המצוות ובתיקון המידות. כאשר מכעיסים את האדם והוא מבליג, כאשר עומד בפיו

שייך לספור. אפשר לספור גרגרי חול במקום מסוים, אבל את החול שיש בעולם לא שייך לספור.

וגם אם נאמר שאפשר לספור את הים ואת החול - התורה היא עמוקה וגדולה יותר. יש בה עומק אינסופי. אין גבול לתורה. אתה מעמיק ומעמיק, ואין לזה גבולות.

ככל שלומדים יותר - מבינים יותר כמה איננו יודעים באמת. "תכלית הידיעה שנדע שלא נדעך" (בחינת עולם לר' ידעיה הפניני, יג, מה) - התכלית של כל הידיעות היא לדעת שכמה שנלמד ונלמד עדיין איננו יודעים.

מורנו ורבנו זצ"ל העמיק והשיג כל כך הרבה, אך הוא עצמו אמר, שלא השיג אפילו אחד ממיליארד מן התורה. הוא יודע 'רק' ארבעים אלף ספרים, אבל בתורה יש עוד ועוד ועוד... וכדברי רבי אליעזר במדרש (שיר השירים רבה א, ג): "אם יהיו כל הימים דין, ואגמים קולמוסין, ושמים וארץ מגילות, וכל בני האדם לבלרים [סופרים] אין מספיקין לכתוב תורה

הבחור החל להרעיף שאלות על מרן, ועל כולן השיב בדיוקנות ובבהירות. לאחר שהסתיים המבחן, פנה רבנו אל חברו הנדהם ושאלו: "כמה פעמים לדעתך חזרתי על המסכת?"

בעוד הנער מנסה לשקול כמה פעמים יש ללמוד את המסכת כדי לרכוש בקיאות מופלגת שכזו, השיב מרן במקומו: "חזרתי על המסכת שישים פעם!"

ואילו אנו לומדים סוגיא פעם פעמיים וכבר חושבים שיתקיים בנו "ואכל וחי לעולם"... והיא תיחרט בזיכרונונו לנצח נצחים!...

לפעמים רואים בחורים מבטלים את זמנם, וכששואלים אותם מדוע אינם לומדים, הם משיבים 'כבר גמרנו'... איך אפשר לגמור ללמוד את תורת ה' ? הרי לעולם לא שייך דבר כזה! תורת ה' היא "אֶרְפָּה מְאֹרֶץ מְדָה וְרַחֲבָה מְנֵי יָם" (איוב יא, ט). נסו לספור את הטיפות שבים או את גרגרי החול בעולם... אפשר אולי לספור טיפות בדלי קטן מלא מים, אבל את הים לא

הרכינו את ראשם ועזבו את ביתו
בבושת פנים!

באותה תקופה, הלכו מרן ורעייתו
ברחובות מצרים, ולפתע נקלעו
להפגנה סוערת כנגד היהודים.
קריאות שנאה וזעם נשמעו מלב
ההמון המוסת: "אטבח אל יהוד!" -
שָׁחֲטוּ את היהודים!

הרב והרבנית, שצעדו לבדם ברחוב
וחשו בסכנה הנוראה המאיימת על
ראשם, מיהרו להיכנס לחנות צילום
שהיתה בסמוך וביקשו מבעל החנות
לצלמם. שעה ארוכה שהו השניים
בחנות וביקשו מהצלם לצלם אותם
תמונה אחר תמונה עד שההמונים
התפזרו לבתיהם, וכך ניצלו חייהם
בדרך נס.

עם בואו למצרים ביקש מרן להעמיד
את הדת על תילה. לדאבון לב גילה כי
אחד השוחטים אינו יודע את מלאכתו,
ומאכיל את ישראל נבלות וטריפות,
רחמנא ליצלן. מרן עמד בפרץ וקבע
כי יש לפטר את השוחט לאלתר, אך
הלה סירב לקבל את הגזירה ושלח

שלמדתי, ואני לא חסרתיה אלא
כאדם שמטביל מכחול בים" [שאינו
מחסר מהים כלום].

משנות ילדותו המוקדמות, עברו על
מרן זצ"ל ייסורי עוני, ביזיונות ורדיפות
קשות.

בכהנו כרב במצרים, ניצל מרן מספר
פעמים מסכנת חיים ממשית.

בזמן מלחמת תש"ח, כשבין ישראל
למצרים שררו יחסי איבה ומלחמה,
נכנסו שוטרים חמושים לבית מרן
וחקרו אותו: "האם יש בביתך נשק?!"
"איזה נשק?" שאל מרן, "מהיכן יהיה
לי נשק?!"

"החביאו אצלך נשק?!" שבו
השוטרים ושאלו בזעם.

כשראה מרן כי השוטרים אינם נרגעים
מזעפם, ניגש לארון הספרים ואמר
להם: "אתם רואים את כל הספרים
הללו, זה הנשק שלי, אין לי שום נשק
אחר, זו נשמתי ואלו חייל!".

השוטרים שמעו את המילים הנוקבות,

בהקדמת הדברים הוא מתנצל בפני הקורא ומתחנן שלא ידגנו לחובה, היות וכתב את ראייתו ומסקנותיו בעזרת מעט הספרים שעמדו לרשותו במצרים.

בהיותו בארץ הקודש, היה מרן מכתת את רגליו מספריה לספריה ומעיין באינספור שו"תים, כדי להעמיד את ההלכה על בוריה. עמל זה הוא שעמד לו גם בשהותו בארץ נכר. כל התורה עליה שקד, היתה שמורה בראשו כמונחת בקופסא.

דוד המלך אומר: "שׁוֹיִתִּי ה' לְנֶגְדִי תְּמִיד פִּי מִיְמֵינִי בַּל אָמוּט" (תהלים טז, ח), וכתב על כך הרמ"א בסעיף הראשון ב"שולחן ערוך" ש"הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלוקים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול".

הקשה אור שבעת הימים, ה"בעל שם טוב" הקדוש, הלא לכאורה היה צריך

בריון גוי כדי לרצוח את רבנו. רק בנס נחלץ רבנו מנחת זרועו. הגוי הגיע עם מי אש לפתח בית הכנסת, וכשיצא אליו אחד המתפללים סבור היה שמדובר ברב, ומיהר לשפוך עליו את החומר. האיש הספיק להטות את ראשו, וכך נכווה רק בחצי פנים, אילו היה זה מרן, שיושב כל היום ולומד, אי אפשר לשער מה היה קורה... מעניין כי סופו של השוחט הסורר לא אחר לבוא. הוא עלה ארצה וניסה לפרסם את עצמו כשוחט, אך כששמעו על טיבו, דחו אותו ממינוי זה, והלה הלך ונעשה שומר בכפר. באחד הימים הגיעו פורעים ורצחו אותו.

עם כל הטרדות והצרות שסבבו את ראשו, הגה מרן בתורתו יומם ולילה, כאשר כל מעייניו נתונים תמיד ללימוד התורה הקדושה.

בספר "יביע אומר" (חלק יא בהקדמה) מובאות תשובות שהעלה רבנו על הכתב בשנים תש"ז-תש"ח, בעת שהותו בקהיר שבמצרים. בגאונותו כתב תשובות ארוכות ומפורטות, אך

על ההרים ומקפץ על הגבעות, הנך מאבד את האפשרות להשיג את המטרה!

שר התורה הגאון האמיתי רבי חיים קרייזוויט זצ"ל היה צדיק גדול ובקיא בכל הש"ס. מֵרֵן העיד עליו שהוא אחד משני גאונים שבדור שיודעים ש"ס. הוא ידע את כל הש"ס בעל פה, ישר והפוך, כפי שיודע אדם את פרק "אשרי יושבי ביתך" ... לא רק ידע בעלמא היה לו, אלא גם עמקות נפלאה עד מאוד. שמעתי ממנו רעיון נפלא:

ההלכה היא, שעל עם הארץ לא סומכים במעשרות. תאוות הממון עלולה להעבירו על דעתו, וכשהוא אומר שעושה, יכול מאוד להיות שהוא משקר. אילו היתה לו תורה, התורה היתה הופכת אותו לאדם אחר, אך אין לו תורה ולכן אי אפשר לסמוך עליו.

אבל, אמרו חז"ל (ירושלמי דמאי פרק ד הלכה א): "הלוקח פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות ושכח לעשרן,

להיות כתוב 'שויתי ה' לְפָנַי תמיד' ולא 'לנגדי תמיד'?"

ותירץ, שהאדם צריך לדעת כל חייו, עד נשימתו האחרונה, כי המטרה היא רק כנגדו, ואינה מצויה לפניו. במשך כל חייו עליו להעפיל ולהעפיל, להתקרב ולהתקרב, לעבוד ולעבוד בלי לחדול לרגע אחד מלעלות ולהתעלות.

זהו הביאור במאמר חז"ל (אליהו רבה פרשה כג): "לפיכך יהיו אומרים כל אחד ואחד, מתי יגיעו מעשי למעשה אברהם, יצחק ויעקב". במשך כל חייו על האדם לשאוף ולומר: "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותיי". ברוך ה' סיימתי את הש"ס, השולחן ערוך, כל התנ"ך בהיר לי, אך עדיין יש לפני עוד כברת ארץ ארוכה להמשיך ולהתקדם!

אדם הרוצה לגדול צריך לדבוק במטרה ולא לזוז ממנה לעולם! רוב האנשים מציבים לעצמם מטרה, אבל מרשים לעצמם לקפוץ ולדלג פה ושם. צריך לדעת, שכשאתה מדלג

השבת עליו...

הפתרון האמיתי כדי לא להיות עם הארץ הוא לשבת וללמוד. אין שום דרך אחרת! צריך ללמוד וללמוד, לשקוד ולחזור עוד פעם ועוד פעם. למות על התורה הקדושה, וגם לבכות בדמעות שלישי שנזכה להבין אותה ולא נאבד באפילה.

שואלו בשבת ואוכל על פיו" אם קנה פירות מעם הארץ שאינו נאמן על המעשרות ושכח לעשרן, ונכנסה שבת שאינו יכול לעשר, הרי זה שואלו, את המוכר, ואם אומר שעושר, מותר לסמוך עליו. וכל כך למה? מפני ש"אימת שבת עליו והוא אומר אמת" - השבת מפחידה אותו.

מה קורה לעם הארץ בשבת?

התנא באבות (ג, ט) אומר: "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו - חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו - אין חכמתו מתקיימת".

גם אם הקב"ה חנן את האדם בזיכרון עצום, הוא יכול לקחת ממנו הכל ברגע אחד, ומכל התורה שלמד לא ייותר במוחו מאומה!

הסביר רבי חיים קרייזוירט בדרך הלצה: בעידן המחשבים של היום, אדם לא צריך לזכור הכל בעל פה. הוא יכול לשבת עם מחשב, לעשות כמה חיפושים ולהפגין ידיעות גדולות. הוא בכלל לא תלמיד חכם, אבל יכול לצטט מימרות מכל מיני מקומות בש"ס, וכולם חושבים שהוא תלמיד חכם.

הגמרא (חגיגה טו ע"ב) מספרת על דואג האדומי שהקשה בחכמתו העצומה ארבע מאות קושיות בסוגיית 'מגדל הפורח באוויר', אך לבסוף נשתכח ממנו כל תלמודו.

במרן זצ"ל היתה נטועה יראת שמים

אבל כשבאה שבת - אימת השבת עליו. מה יעשה כעת? בשבת הרי אין לו מחשב. כעת ניכר שהוא עם הארץ, הוא מפחד - מה יקרה אם ישאלו אותו שאלה? השבת תודיע לכולם שהוא בעצם עם הארץ... לכן אימת

תורה לשמה זוכה לדברים הרבה.

ודאי לי, שמרן רבנו עובדיה זצוק"ל למד תורה לשמה! הוא לא למד רק כדי לדעת, אלא לשם יחוד קודשא בריך הוא, ולכן היתה לו סיעתא דשמיא מיוחדת לזכור כל דבר, לקשר אותו למקום המתאים ולדעת היטב.

כל מערכת חייו של מורנו ורבנו עטרת ראשנו היתה ללמוד תורה שבכתב ותורה שבעל פה וללמדה בעם ישראל. "אָדָם לְעֵמֶל יוֹלָד" (איוב ה, ז) 'לעמל' ראשי תיבות ל'למוד על מ'נת ל'למד, זוהי התכלית שלשמה נוצר האדם בעולם, כדברי ה"נפש החיים" בהקדמתו, שהאדם לא לעצמו נברא אלא להועיל לאחרים בכל אשר ימצא בכוחו לעשות, ואין תועלת יותר גדולה מאשר להועיל לחברו ברוחניות וללמדו תורה ומצוות.

מורנו ורבנו זכה להציל את כל הדור כולו. הוא הרים את הנושא ההלכתי בעם ישראל - הוא הכניס את השולחן ערוך, את פסקי ההלכה, את הנושא של בשר חלק, צאת השבת כשיטת

נוקבת ופחד אלוקים מכל נדנדוד עבירה. בכל דבר היה מדקדק בתכלית הדקדוק. אותה יראת שמים שהיתה בו - היא שנתנה לו את היכולת ללמוד בשיא העמקות ולזכור את תלמודו.

מרן הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל היה אומר, כי כל אחד נולד בְּפִיצָה כלשהי, והקב"ה אומר לו: 'בבקשה, תעבד את הפִּיצָה שלך'.

אדם פיקח שם את מגמתו בכיצתו, איך לעבד אותה, לסלק ממנה את כל הזוהמה ולהפריח את שממתה. לעומת זאת אדם סכל מסתכל על חלקתו של רעהו וקורא בקנאה: "איך הוא הצליח כל כך? למה הוא כן ואני לא?" וכך הוא נשאר קירח מכאן ומכאן.

על האדם להיות שקוע בתורה, מתוך יראת שמים, ורק כך יוכל להינצל מכל הנפילות והמעידות.

על ידי שישראל עוסקים בתורה, הם מוסיפים כח בפמליא של מעלה (איכה רבה א, ג). מדובר, כמובן, בכל אלו שלומדים תורה לשמה, וכל הלומד

ברוך ה' ממשיכים אנו ללכת בדרכו,
גם לאחר שגופו הקדוש עלה בסערה
השמימה, ולא זזים ימינה ושמאלה
מדברות קודשו, אך הורם הנזר
והוסרה העטרה.

יזכנו ה' ללמוד וללמד, לשמור
ולעשות, לטבול את קצה המטה
ביערת הדבש שלו וליהנות מדברי
קדשו.

רבנו תם ועוד נושאים הלכתיים רבים.
עד אז היה יוצא מדי פעם ירחון קטן
בשם 'קול סיני' שהציג דעת תורה. מי
העלה על דעתו שיום יבוא ויהיה לנו
י"א חלקים של "ביע אומר"!!

מלבד זאת הוא החדיר בליבות ישראל
אהבת תורה ויראת שמים בדרשותיו
המאלפות בכל רחבי הארץ ובעולם,
וגרם שתפרח ותשגשג התורה בעם
ישראל.

מידת החסד

של מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

יתומים. לאמו האלמנה לא היה כסף לשלם את דמי שכירות הדירה, והבעלים רצו להוציאה משם. באותו זמן מרן היה מקבל משכורת מבית הדין, ובה פרנס את שלוש-עשרה נפשות ביתו. עם כל זאת, לקח מרן על עצמו בכל חודש לשלם את שכירות הדירה של אותה אלמנה, ומדי חודש בחודשו היה שולח לה שיק בסך דמי השכירות.

עוד מסופר, שפעם אחת ניגש אדם למרן זצוק"ל ואמר לו שבשכונה מתגוררת משפחה ענייה שאינה מצליחה להסתדר. מרן קרא לרב שלמה בניזרי שליט"א ושאלו אם הוא מכיר את המשפחה. אמר לו הרב בניזרי שהוא מכיר אותם, ומשתדלים לעזור להם ולשלוח להם מוצרי מזון באמצעות ארגון 'קו החסד'. אמר לו מרן: "אני רוצה שכל חודש תזכיר לי, לאחר שאני מקבל את המשכורת,

מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל, מלבד שקידתו העצומה על התורה הקדושה, ומלבד גדלותו העצומה בידיעתה, והפצתה בכל העולם - היה מפורסם במידת החסד המופלאה שלו. הוא היה דואג בכל ליבו ונפשו למשפחות נצרכות, ליתומים ולא למנות, ופעמים רבות היה תומך בהם מכספו האישי. מרן קיים בעצמו מאמר חז"ל (סנהדרין צח ע"ב): "הרוצה להינצל מחבלו של משיח - יעסוק בתורה ובגמילות חסדים".

הכתוב (שמואל ב, ח, טו) אומר: "וַיְהִי דָּוִד עֹשֶׂה מְשֻׁפֵּט וְצַדִּיקָה לְכָל עַמּוֹ". דוד המלך, מלבד שהיה עושה משפט, מתוקף תפקידו כמלך, יחד עם זאת היה גם עושה צדקות וחסדים, וכך בדיוק היה מרן זצוק"ל "עֹשֶׂה מְשֻׁפֵּט וְצַדִּיקָה לְכָל עַמּוֹ".

סיפר לי יהודי שאביו נפטר בגיל צעיר, והשאר אחריו אלמנה ושבעה

שוכבת, ניגש למיטתה, ואמר כי בעזרת ה' היא תלך על רגליה, ולא תהיה צמודה לכסא גלגלים. "זה יכול לקחת שלוש, ארבע, ואפילו חמש שנים", אמר מרן, "אבל כעבור הזמן הזה היא תתרפא ותלך על רגליה!"

אותה ילדה מספרת, שכיום ברוך ה' היא רצה על רגליה, והכל מכוח רחמנותו, אהבתו, תפילתו וברכתו של מורנו ורבנו זצוק"ל. לבו היה חם בקרבו לעזור ולסייע, להתפלל ולברך, כל יהודי שבעולם.

חזו"ל אומרים (בבא בתרא טז ע"ב): "אבן טובה היתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא, ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם - תלאה הקדוש ברוך הוא בגלגל חמה".

התורה הקדושה היא אור האורות, "כי יר מַצְוָה וְתוֹרָה אֹר" (משלי ו, כג), היא השמש הזורחת שבה נתלתה האבן הטובה שהיתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו. והאבן הזאת היתה תלויה בצווארו, בתורתו, של מרן

לתת שיק על סך אלף ש"ח למשפחה הזאת", וכך עשה מרן מידי חודש בחודשו.

לפנינו סיפור נוסף שהתרחש לפני למעלה מעשרים שנה, ואני זוכר עדיין היטב את המקרה:

ילדה אחת אושפזה בבית החולים עקב מחלה. הרופאים בדקו את הילדה וקבעו שהמחלה הזו, בר מינון, גורמת לשיתוק הרגליים, והילדה לא תוכל ללכת על רגליה ותזדקק לכיסא גללים, ה' ירחם.

לאחר שבעה חודשים של בדיקות וטיפולים בבית החולים - אושפזה נכדתו של מרן באותה מחלקה, לאחר שלא חשה בטוב והוצרכה לעבור ניתוח. מרן הגיע לבקר את נכדתו, שם הוא פגש את אביה של הילדה החולה. הלה ניצל את ההזדמנות וסיפר למרן את המקרה, ואת חוות דעתם של הרופאים שאמרו שאין מה לעשות והילדה לא תוכל ללכת על רגליה.

מרן ביקש לדעת היכן החדר בו היא

ושמחת החתונה. עם כל זאת, קיבלו הרב בסבר פנים מאירות, והתייחס לעניין במלוא הרצינות. "בסדר גמור. תן לי את השאלה, רק אמור לי היכן אתה גר". אמר לו את הכתובת והלך לדרכו.

מיד כשיצא, התיישב הרב לבדוק את העניין לעומקו, ואחר עיון ממושך כתב תשובה ארוכה שהוא מותר לבוא בקהל ה' והריהו כישראל גמור.

כשסיים לכתוב את התשובה, השעה היתה כבר שלוש לפנות בוקר. מיהר הרב לביתו של אותו בחור ודפק בדלת.

"כן, מי שם?"

"עקיבא איגר. תפתח בבקשה..."

הבחור נבהל. קם מיד, פתח את הדלת וראה מולו את דמותו של הרב הדומה למלאך.

"כבוד הרב, כמה העניין?"

"מזל טוב, ברוך ה' מותר לך לבוא בקהל. הנה התשובה, תן אותה לרבנים!"

"אבל מדוע טרח הרב להגיע בשעה

זצוק"ל! התורה הקדושה, שהיתה עצם מעצמיו ובשר מבשרו, ובה היה שקוע בכל רמ"ח אבריו ושם"ה גידיו, נתנה לו את הכח הזה ש"כל הרואה אותו מתרפא!"

לא פלא, אפוא, שפעמים רבות לא יכול היה לצאת מהרכב שהביא אותו לאירועים שונים, משום שהמונים צבאו על דלתות הרכב כדי לזכות לראות אותו ולגעת בשיפולי גלימתו, ביודם כי "כל הרואה אותו מתרפא".

מֶרֶן זְצוּק"ל הִיָּה רִגְלִיל לְסַפֵּר בְּשִׁיעוּרָיו עַל הַגְּאוּן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֵר זְצ"ל שֶׁהִזְדַּמֵּן לַעִיר אַחַת לְצוּרֶךְ הַשְּׁתַתְּפוּת בַּחֲתוּנָה.

באותה עיר התגורר בחור מסכן שהיה ספק אם יכול לבוא בקהל. כששמע הבחור שגדול הדור הגיע למקום, אמר: זו הזדמנות פז, אלך ואשטח לפניו את השאלה, ואת התשובה שכתבו דיני העיר בנידון.

בא לאכסניה של הרב. היה זה בשעת לילה מאוחרת. הרב היה עייף ויגע, אחרי הנסיעה בעגלה וטלטולי הדרך,

כתובתה היתה ידועה לו, כי נרשמה בראש דף השאלה, אך מרן לא הכיר את המקום. אמר: אלך בכל אופן, וודאי אמצא מישהו שאוכל לשאול אותו כיצד מגיעים לשם.

לא פחות ולא יותר, אחד מחברי בתי הדין של תל אביב עבר במקום. מרן הבחין בו וקרא לעברו: "אולי כבודו מכיר את הרחוב הזה והזה?"

"אני מכיר, אך אם יותר לי לשאול, לשם מה נצרך רבנו להגיע לשם?"

"ברצוני לבשר לאישה המתגוררת שם שהיא יכולה להתחתן ולא תישאר אלמנה."

"אם בזה מדובר, למה לא לחכות עד הבוקר?" תמה הדיין.

הביט בו מרן ואמר: "כיצד אוכל ללכת לישון כשאני יודע שאותה מסכנה כל כך מצטערת וכואב לה?!"

הוא לא היה מסוגל! אביהם של ישראל! לב רחמן, לב חנון, לב אוהב, כולו יוקד באהבת ישראל.

לאחר לווייתו הענקית של מרן זצוק"ל

כזאת ולא המתין עד הבוקר?"

אמר לו רבי עקיבא איגר: "איך אוכל לישון כשיהודי שרוי בצער? הרי אתה אפילו בחלום חושב על מצבך המצער, ואם אני יכול לשמח יהודי - היאך אמנע עצמי מכך!"

כעין זה ממש היה מעשה עם מרן.

היה זה בעת שכיהן כרבה הראשי של תל אביב. בעלה של אישה תושבת העיר נעלם. חיפשוהו ולא מצאוהו, אבל היו כמה סימנים המעידים על כך שכנראה נהרג. באה האישה לפני מרן, ובכתה על היותה מסכנה, אלמנה חיה. היא עדיין צעירה יחסית ורוצה להתחתן, לא להישאר גלמודה.

מרן שמע אותה בסבלנות והבטיחה לעשות כל שביכולתו לסייע לה.

היה זה בשעת ערב, ומאותו רגע שיצאה מביתו, במשך כל הלילה, ישב ועיין בספרי הפוסקים, עד שלבסוף הוציא פסק שמותרת לכל דכפין. ואז, בשעה שלוש וחצי לפנות בוקר, התלבש, יצא מביתו לחפש את האישה.

הם לחים וקרים, ולתינוק יהיה קר...
כמו כן תחמם את ידיך בהבל פה חם,
כדי שהתינוק לא יסבול מידיים קרות.

רבותי! איזו רגישות!

ראשו של רבנו הרי היה בשמים. כולו
גאונות. ראשו משוטט בהיתר עגונות,
בפסקים הרי גורל שכל הדיינים
עומדים משתאים לנוכח השליטה
המדדהימה בכל הפוסקים וספרי
השו"ת השונים, ועם כל זה ראשו נתון
גם בתינוק הקטן הזה, שלא יהיה לו
חלילה קר...

"כִּי רַם ה' וְשָׁפַל יִרְאֶה" (תהילים קלח, ו).
'תחמם את הידיים, רבי ראובן...'

סיפר משב"כ (עוזרו האישי) של מרן, רבי
צבי חקק הי"ו:

בין הדפים של מרן מצאנו מכתב בו
כתב שהלווה לחתן מאה שלושים
וארבע אלף שקל. לא הבנו במה
מדובר וכיצד יתכן הדבר. נטינו לומר
שאולי הכוונה לשקלים ישנים...

ניגשנו אל החתן כדי שיסביר במה
דברים אמורים, והלה סיפר:

אמרתי בליבי, אין פלא שהשתתפו
בלווייתו למעלה ממיליון איש, ועוד
מאות אלפים שמעו את מסע הלוויה
בכלי התקשורת מחמת שלא הספיקו
להגיע בהתראה כה קצרה, וכל בית
ישראל מכל החוגים והמגזרים בכו
וכאבו את פטירתו, וזאת מפני שבליבו
הגדול של מרן היה נמצא כל יהודי
ויהודי! פעמים רבות היו שומעים
ממרן ביטויים של כאב, 'מסכן היהודי
שם ברוסיה, הוא צריך לעבור ניתוח,
שה' ישלח לו רפואה שלמה...',
'מסכנה האלמנה הזו, צריך לעזור לה,
היא מגדלת חמשה יתומים בבית',
וכן על זה הדרך, כולם היו בליבו!
אביהם של ישראל!

כמעט כל יום, ולפעמים גם פעמיים
ביום, הייתי זוכה לראות את מרן,
בתפילת שחרית ובמנחה, כשאנשים
ביקשו ממנו להיות סנדק והזמינו
אותי להיות המוהל. יום אחד היה קר
מאוד. באתי למול, ומרן פנה אלי:
'רבי ראובן! היות והיום קר - אל
תשתמש במגבונים הלחים הרגילים.

חסדים עם כלל ישראל גם בהיותו בעולם העליון!

אישה אחת, שלא היה לה כסף לשלם דמי שכירות, ובעלי הדירה רצו להוציאה מהבית, עלתה על ציונו של מרן, והתפללה שם מעומק ליבה לישועה. מרן נגלה אליה בחלום ואמר לה: "מחר תתקיים ברית במקום פלוני עם הרב אלבז, ושם יהיה נוכח איש פלוני. תיגשי אליו ותגידי לו שביקשתי שיטפל בבעיה שלך".

האישה הגיעה לברית, ואני הייתי המוהל, מצאה את אותו אדם ואמרה לו: "אינני יודעת מכלום! הרב אמר שתציל אותי! רוצים לגרש אותי מן הבית". ואכן אותו אדם סידר לה את כל העניין.

מדהים לראות איך מרן זצוק"ל ממשיך לחיות איתנו.

הלוואי ונזכה להמשיך את דרכו, להגביר חסדים האחד עם השני, להרבות אהבה ואחוה שלום ורעות בין אדם לחברו, ובין איש לאשתו.

אביו התחייב את הסכום הזה לצורך חתונתו. בעמל רב הכין את כל הסכום והניחו בבית. אולם, שריפה פרצה בביתם וכל הכסף נשרף וירד לטמיון. בשל כך, החתונה עמדה להידחות בשנה, זהו פרק הזמן המינימאלי שהיה דרוש לאבי לשוב ולאסוף סכום כזה, וזה עוד במקרה הטוב. במקרה הפחות טוב השידוך עלול היה, חלילה, להתבטל לחלוטין.

החתן בא לפני מרן וסיפר לו את כל העניין, ומרן פסק: "לא דוחים חתונה! ובאשר לכסף? אני נותן את כולו בהלוואה!"

זה היה פשר השטר שנמצא!

וכמוהו היו רבים! אנשים לקחו הלוואות, כתבו שטר, ולא פרעו את חובם. מרן ידע זאת מראש. הוא נתן להם את הכסף בתורת הלוואה בשטר רק כדי שירגישו בנוח, שירגישו שהם אינם מקבלים תרומה או צדקה, אבל מראש וויתר להם על הפירעון.

וכמעשו בחייו, כך מעשיו לאחר מותו. מורנו ורבנו ממשיך לעשות

המרכז העולמי לתודעה יהודית מוסדות אור החיים

ע"ש הקדוש רבנו חיים בן עטר זצוק"ל - בראשות הרה"ג ראובן אלבז שליט"א

למעלה מ-
10,555,000
שעות של לימוד תורה
בשנה!

להקדשת יום לימוד תורה
הנלמד ע"י מאות אברכים ובחורים
02-5000455

ניתן להקדיש את הלימוד לעילוי נשמה, לרפואה, לזיווג, להצלחה וכו'

רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים טל: 5000455 - 02 פקס: 5000502 - 02 orhachaim.org

לחסויות, להפצה, להנצחות

ולקבלת העלון

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: 02-5000455

058-321-3565

נא לציין "עבור חוברת האור לחיים"

החוברת הודפסה על ידי התורמים והמסייעים הי"ו

לזרע בר קיימא: אפרת בת שמהה סוליקה

לרפואת: רמי בן חוה הי"ו, רמי בן אסתר הי"ו, תקוה בת רחל רחאם הי"ו,
ראובן בן יעריה הי"ו, גרשון חי בן רחל הי"ו, דוד וראובן בני שרית הי"ו,
אילה בת שושנה הי"ו, ישראל בן רימה הי"ו, מיכל בת אסתר הי"ו,
התינוקת נטע בת ג'וזנה הי"ו

ולעילוי נשמת: ר' דוד בן איזה ז"ל, מרים בת זהרה ז"ל,
מזל בת מרים ז"ל, אליעזר בן רגינה ז"ל, ר' יהודה בן עישה ז"ל,
לאה בת פנינה ז"ל, מרדכי צבי בן רגינה ז"ל, ר' יגאל בן מלכה ז"ל,
יעקב בן ברטה ז"ל, יהונתן בן מרים ז"ל ת.נ.צ.ב.ה